

Nelegální migrace po moři

V oblasti ilegální migrace na moři existuje celá řada otázek, jimiž je třeba se zabývat. Patří k nim i ochrana života osob na moři, dodržování námořního práva, zajištění integrity pátracího a záchranného systému a zajištění hladkého lodního provozu na moři.

Kolik lidí, kteří se pokoušejí dostat do Evropy po moři, lze považovat za uprchlíky utíkající před pronásledováním, konflikty nebo násilím?

Přesné procento těch, kteří potřebují mezinárodní ochranu, se určuje velmi obtížně. Oficiální statistiky ve většině zemí totiž neobsahují informaci o tom, jakým způsobem žadatel o azyl do země dorazil, jestli po moři, po zemi, nebo letecky. Počet lidí připlouvajících na lodkách, kteří potřebují mezinárodní ochranu, se liší stát od státu (někdy dokonce v rámci jednoho státu) a v různých obdobích roku.

V Itálii požádala o azyl jedna třetina z těch, kteří v roce 2007 připluli na ostrov Lampedusa (asi 6000 osob). To je množství, které odpovídá asi 60 procentům všech žádostí o azyl v celé Itálii. V průměru je téměř polovina všech žádostí o azyl v Itálii schválena a žadatelé získávají status uprchlíka nebo jinou ochranu.

Kolik lidí zemře při pokusu přeplout Středozemní moře?

Přesný počet mrtvých nebude pravděpodobně nikdy znám, vzhledem k tomu, že některá vraká plavidla zmizí beze stopy. Na základě zpráv médií a policie odhaduje UNHCR, že v roce 2007 zemřelo ve Středozemním moři na 500 osob. Španělské úřady tvrdí, že s lidmi, kteří se snaží doplout ke břehům Kanárských ostrovů z Afriky, se může toto číslo vyšplhat až na tisíce.

V roce 2004 vydal Michael Pugh svou rigorózní práci na téma nelegální migrace po moři, ve které uvádí, že každý rok zemře při pokusu o dosažení evropských břehů 2000 lidí.

Jaký je postoj UNHCR vůči operacím Frontexu nebo jednotek členských států EU, které mají migraci do Evropy zabránit?

Praxe jednotlivých členských států EU se liší. UNHCR ale v každém případě očekává, že činnost Frontexu - agentury pro vnější ochranu hranic EU – bude probíhat v souladu s mezinárodními a unijními standardy. V praxi však operace řízené Frontexem nebo členskými státy EU ne vždy dostatečně zohledňují odlišné důvody, kvůli kterým lidé na lodích Středozemní moře přeplouvají.

UNHCR opakovaně upozorňovalo na skutečnost, že dosud neexistuje žádný účinný mechanismus, který by zajistil, aby nebyli uprchlíci posláni zpátky na území třetí země dříve, než proběhne řízení o oprávněnosti jejich žádosti o mezinárodní ochranu.

Jaká opatření pro záchranu na moři a vylodění UNHCR upřednostňuje? Co na takové situace říká mezinárodní právo?

Kdokoli v nebezpečí nebo nouzi na moři má být zachráněn a mělo by mu být umožněno vylodit se na bezpečném místě. Tímto místem se myslí první bezpečný přístav. Vylodění uprchlíků a žadatelů o azyl v oblastech, kde mohou být ohroženy jejich životy nebo osobní svobody, je zakázáno.

Mezinárodní úmluva o bezpečnosti lidského života na moři z roku 1974 (SOLAS) a Mezinárodní úmluva o vyhledávání a pomoci na moři (SAR) z roku 1979 vysvětlují rozdílné povinnosti států a jedinců ohledně záchrany na moři. Uprchlíků, kteří byli zachráněni na moři, se dotýká i Úmluva o právech uprchlíků z roku 1951.

Kapitáni na lodích často čelí obtížím, když se snaží uprchlíky v bezpečném přístavu vylodit. UNHCR

proto apeluje na vlády, aby zlepšily koordinaci a spolupráci při záchranných operacích a zajistily, že k podobným problémům nebude docházet.

UNHCR doufá, že všechny země se zavážou plnit požadavky úmluv SAR a SOLAS, které se snaží zabezpečit, že povinnost kapitána poskytnout pomoc bude doplněna také odpovídající povinností států spolupracovat při záchranných situacích.

Jakmile jsou cestující vyloděni, měly by být jejich žádosti řádně posouzeny, přičemž je třeba pečlivě rozlišit i potřeby a nároky každého jednotlivce. Lidé, kteří vyjádří potřebu mezinárodní ochrany, by měli mít přístup k azylovému řízení a jejich žádosti by měly být řádně prozkoumány.

Situace v severní Africe

Zájem o migraci do Evropy přes Středozemní moře byl v minulosti patrný zejména u obyvatel Maghrebu (Mauretánie, Maroko, Alžírsko, Tunisko), avšak v roce 2003 se cestu přes severoafrické pobřeží do Evropy snaží využít i migranti z jižněji položených afrických států, z Dálného východu a z Jižní Ameriky. Stálým centrem ilegální migrace v tomto subregionu je jednoznačně Maroko. Odhaduje se, že přes 14 km širokou Gibraltarskou úžinu se na jihošpanělské pobřeží přepraví každoročně více než 100 000 ilegálních přistěhovalců. Část z nich zůstává na Pyrenejském poloostrově, ale většina zamíří dále na sever do států EU. Novým centrem se v roce 2003 kromě Tuniska stalo libyjské pobřeží, odkud jsou imigranti přepravováni do jižní Itálie, zejména na Sicílii. Do Itálie směřuje též určitý počet migrantů, kteří se z Turecka letecky přepraví na Maltu, odkud pokračují přes moře na Sicílii.

Migrační trasy v oblasti Středozemního moře

Nové trasy běženců, kteří přicházejí ze států Guinejského zálivu, subsaharské Afriky, střední Afriky, západní Afriky a států Afrického rohu směřují přes poušť na tuniské a libyjské pobřeží. Pro migranty z Mali, Senegalu, Burkina Faso, Pobřeží slonoviny, Ghany, Nigérie a Kamerunu je centrálním bodem město Agadez v Nigeru. Dále běženci pokračují buď přes nigerské město Bilma do libyjského střediska Sabha a dále na pobřeží do Tripolisu a Bengázi nebo volí cestu přes alžírský Tamanrasset do Al Qued a dále na tuniské pobřeží.

Ze Somálska vede migrační trasa z Mogadiša přes Addis Abebu a súdánský Chartúm do Libye k cílovému pobřeží u Tripolisu, Bengázi nebo přístavu Zuwara. Ze Somálska míří ještě jeden směr přes Keňu a Ugandu. Z ugandské Kampaly pokračují běženci v nákladních automobilech do Súdánu. V Chartúmu se tato trasa napojuje na severní cestu přes Etiopii. Ze Somálska trvá cesta afrických běženců dva měsíce. Odhaduje se, že velké množství běženců zemře nejen na moři, ale také v poušti. Cena dopravy ze Somálska na pobřeží Středozemního moře se pohybuje okolo částky 5 000 USD. Podle italských vládních zdrojů je na severoafrickém pobřeží připraveno nejméně 1,5 milionu lidí, kteří mají v úmyslu vydat se na závěrečnou etapu cesty přes Sicilský průliv.

Migrační trasy směřující na pobřeží severní Afriky

Statistické údaje

- **Řecko** (pevnina a ostrovy):
Nelegální příjezdy po moři z Turecka:
15,300 (2008)
19,900 (2007)
9,050 (2006)

Ohlášená úmrtí nebo pohřšování v 2008: není k dispozici
Ohlášená úmrtí nebo pohřšování v 2007: 159

Itálie (vnitrozemí a ostrovy):

Nelegální příjezdy po moři ze severní Afriky:

36,000 (2008)

19,900 (2007)

22,000 (2006)

Ohlášená úmrtí nebo pohřšování v 2008: 525

Ohlášená úmrtí nebo pohřšování v 2007: 471

Malta:

Nelegální příjezdy po moři ze severní Afriky:

2,700 (2008)

1,800 (2007)

1,800 (2006)

Ohlášená úmrtí nebo pohřšování v 2008: není k dispozici

Španělsko (pevnina a ostrovy):

Nelegální příjezdy po moři ze západní Afriky:

13,400 (2008)

18,000 (2007)

32,000 (2006)

Ohlášená úmrtí nebo pohřšování v 2008: 120

Ohlášená úmrtí nebo pohřšování v 2007: 360

Jemen: Nelegální příjezdy po moři ze Somálska:

50,000 (2008)

29,500 (2007)

29,000 (2006)

Ohlášená úmrtí nebo pohřšování v 2008: 949

Ohlášená úmrtí nebo pohřšování v 2007: 1,400

Každoročně riskují tisíce lidí život a pokoušejí se v malých člunech přeplavit se z Afriky do jižní Evropy. Mnozí z nich jsou ekonomičtí migranti hledající lepší živobytí, ale jsou mezi nimi i uprchlíci prchající před perzekucí a násilím. © Španělská námořní záchranná služba

Tisíce lidí riskují na útěku do Evropy život, UNHCR vyzývá ke společné reakci

LAS PALMAS, 24. května 2006 (UNHCR) - Zástupkyně Vysokého komisaře pro ochranu Erika Fellerová je na pracovní návštěvě Kanárských ostrovů, kam v uplynulých týdnech dorazily stovky lidí poté, co podnikly nebezpečnou plavbu ze severní Afriky. Fellerová předtím v Madridu vyzvala k široce pojaté společné reakci na výzvu, kterou představuje příliv smíšených skupin imigrantů po moři. "Neustále rostoucí počet obětí na moři začlenil otázku nelegální migrace do agendy mezinárodního společenství," uvedla Fellerová ve středu. "V uplynulém desetiletí byly takto zmařeny tisíce životů. Migranti z Afriky se nadále pokoušejí dostat do Evropy a podstupují zvýšené riziko, a to i přesto, že nelegální migraci je kladeno stále více překážek."

Migranti přistávající na Kanárských ostrovech jsou po přečkání nebezpečné cesty dehydratováni a podchlazení. V letošním roce dosud na Kanárské ostrovy připlulo na člunech 7 400 lidí. Po schůzce s místními úřady navštívila Fellerová přijímací středisko Barranco Seco, kde je umístěno posledních zhruba 200 nově příchozích, a kasárna na ostrově La Isleta, kde je nouzově ubytováno dalších 812 nových migrantů. Tito noví migranti pocházejí většinou ze střední a subsaharské Afriky a nebezpečnou, 900 km dlouhou cestu z afrického pobřeží absolvovali stěsnáni v malých otevřených rybářských člunech nazývaných cayucos.

Fellerová uvedla, že španělské úřady na tento silný příliv migrantů zareagovaly a všem, kteří potřebovali ochranu, účinně zajistily přístup k azylovému řízení.

Lidé se do Evropy snaží dostat z nejrůznějších důvodů. Ačkoli většina z nich je spíše ekonomickými migranty, část těch, kteří se přes Středozemní moře plaví - a nevyhnutelně i těch, kteří při tom zahynou - tvoří uprchlíci.

Za posledních deset let zahynuly při pokusu dostat se ze severní Afriky do jižní Evropy tisíce lidí, mezi nimiž byli migranti, žadatelé o azyl i oběti obchodování s lidmi.

V úterý ve svém zahajovacím projevu na madridské konferenci o námořní záchytné a záchranné službě ve Středozemním moři vyzvala Fellerová k široce pojaté společné reakci na výzvu, kterou představuje tento smíšený příliv migrantů, uprchlíků a dalších zranitelných skupin osob.

Prohlásila, že "málokdy uplyne týden, aby se neobjevily zprávy o člunu nezpůsobilém k plavbě po moři, který se potopil i s cestujícími na palubě, o mrtvých tělech vyplavených na plážích letovisek v jižní Evropě a o lidech, kteří zaplatili obrovské částky peněz pašerákům lidí, jimž nejméně ze všeho záleží na blahu jejich zákazníků," uvedla Fellerová. "Rovněž víme, že někteří z lidí plavících se přes Středozemní moře jsou oběťmi obchodníků s lidmi - ženy a děti, které i když se dostanou bezpečně na břeh, budou odsouzeny k dalšímu vykořisťování a zneužívání," dodala.

V každém smíšeném migračním pohybu se nacházejí skupiny lidí, kteří cestují společně, ale ze zcela odlišných důvodů. "UNHCR musí přispět k tomu, aby se zlepšilo řešení problému v případech, které se týkají osob spadajících do sféry působnosti dané naším mandátem," uvedla Fellerová.

Konference v Madridu, pořádaná UNHCR za finanční podpory Evropské unie a pod záštitou španělské vlády, na niž byli pozváni představitelé států z oblasti Středozemí, Evropské unie a partnerských organizací, měla za cíl podpořit lepší pochopení dynamiky migrace po moři a podnítit praktickou a účinnou spolupráci při reakci na aspekty humanity a ochrany v rámci nelegální migrace.

Minulý týden navštívila Fellerová Mauretánii, kde se sešla s místními úřady a odděleně se zástupci UNHCR z příslušných zastoupení v tomto regionu, aby s nimi projednala, jak a kde může UNHCR přispět k lepšímu řešení tohoto problému.

Francesca Fontanini, Kanárské ostrovy

Člun s africkými uchazeči o azyl a migranty na palubě ve Středozemním moři mezi Afrikou a Itálií. © UNHCR/L.Boldriniová

UNHCR otřesen zprávami o stovkách pohřešovaných ve Středomoří

ŽENEVA, 31. března 2009 (UNHCR) - Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky v úterý vyjádřil lítost nad otřesnou zprávou o stovkách lidí, kteří se chtěli dostat přes Středozemní moře do Evropy a kteří jsou pohřešováni po nehodách člunů u libyjského pobřeží.

Podrobnosti jsou stále útržkovité, z dosavadních zpráv ale vyplývá, že během posledních dnů se z Libye směrem k italskému pobřeží vydalo několik člunů se stovkami lidí na palubě. Nejméně jedna loď se údajně potopila a stovky cestujících se teď pohřešují.

Egyptské úřady oznámily, že se to stalo asi 30 kilometrů od libyjských břehů a že několik Egyptanů se podařilo zachránit. Zatím bylo údajně nalezeno více než 20 mrtvých. Úřady oznámily, že na člunech se plavili lidé ze severní a subsaharské Afriky.

Ve Středomoří právě začíná pašerácká sezóna. Kancelář UNHCR v Římě hlásí, že tento týden připluly k italským břehům dva čluny - jeden, s 244 lidmi na palubě, přistál na Sicílii a druhý, kterým cestovalo 219 lidí, u ostrova Lampedusa. Loni připlulo ze severní Afriky do Itálie více než 36,000 lidí. Asi 75 procent z nich požádalo o azyl a zhruba polovině těchto uchazečů přiznaly italské úřady určitou formu mezinárodní ochrany.

"Tragédie u libyjského pobřeží znovu ukazuje, jak velké nebezpečí hrozí lidem při nepravidelných pohybech migrantů a uprchlíků ve Středomoří i jinde. Ročně při tom zahynou tisíce lidí," řekl v úterý novinářům v Ženevě mluvčí UNHCR Ron Redmond.

Vysoký komisař António Guterres v úterý vyjádřil hluboké politování nad tragickou ztrátou lidských životů. Neštěstí označil za zatím poslední tragický příklad globálního fenoménu, kdy zoufalí lidé podnikají zoufalé věci jen proto, aby unikli konfliktu, pronásledování a chudobě a mohli vést lepší život. Na cestu se vydávají z nejrůznějších důvodů, včetně perzekuce, klimatických změn a zhoršování životního prostředí, což vede k šíření chudoby a dalším konfliktům.

"Vidíme to na celém světě," řekl Guterres a dodal: "V dnešním globalizovaném světě se peníze pohybují volně; zboží se pomalu ale jistě pohybuje čím dál volněji; ale překážky, které brání pohybu lidí, přetrvávají a do jisté míry jich i přibývá..."

Na cestu se vydávají další a další lidé a v pohybu jim brání další a další překážky. Výsledkem je, že velké množství lidí překračuje mezinárodní hranice neregulérním způsobem. A když se lidé pohybují neregulérně, je velice obtížné odlišit ekonomické migranty od uprchlíků bona fide nebo uchazečů o azyl," dodal Guterres.

Vysoký komisař OSN pro uprchlíky dále v souvislosti s incidentem u libyjských břehů zdůraznil potřebu intenzivnější mezinárodní spolupráce při záchranných operacích na moři. Zároveň upozornil, že vzhledem k současné globální ekonomické krizi se zvýší počet lidí, kteří se rozhodnou odejít z vlasti.

Ze Ženevy William Spindler